

25.11.2020

Asia/10

§ 333

Sinisen valtuustoryhmän ryhmäaloite lasten ja nuorten turvallisuuden takaamisesta

HEL 2020-008030 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginvaltuusto katsoi ryhmäaloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Lisätiedot

Maria Nyfors, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi

Liitteet

1 Sinisen valtuustoryhmän ryhmäaloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Sininen valtuustoryhmä esittää ryhmäaloitteessaan, että kaupunki toteuttaa laaja-alaisen ohjelman lasten ja nuorten turvallisuuden edistämiseksi. Aloitteessa esitetään toimenpiteitä mm. koulukiusaamisen, perheväkivallan ja nuoriin kohdistuvan ahdistelun estämiseksi.

Kaupunginhallitus toteaa, että aloitteessa mainittujen ilmiöiden torjumiseksi ja niihin puuttumiseksi tehdään Helsingissä jo laajamittaista työtä ja useita toimenpiteitä. Näitä ovat muun muassa kouluissa ja oppilaitoksissa toteutettava kiusaamisen vastainen KVO13-ohjelma, lähisuhdeväkivaltaa ehkäisevät palveluketjut sekä lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma. Aloitteessa ehdotetun erillisen ohjelman käynnistämiseksi ei tämän vuoksi ole tarvetta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut kattavan toimenpidesuunnitelman lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä vuosille 2020–2025. Toimenpidesuunnitelman toimeenpano on aloitettu ja kaupunki huomioi sen suositukset laajasti kehittämistoiminnassaan.

Kaikissa perhe- ja sosiaalipalveluissa työskennellään lähisuhdeväkivaltaan liittyvien ilmiöiden kanssa. Äitiys- ja lastenneuvolatoiminnassa on kehitetty toimintamalleja ja koulutettu henkilöstöä perheväkivallan tunnistamiseen ja puheeksiottamiseen. Myös kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa huomioidaan koko perheen hyvinvointi ja perheen sisäinen vuorovaikutus. Perheneuvola tarjoaa apua perheen vuorovaikutukseen sekä lasta tai perhettä kohdanneisiin kriiseihin. Perhekeskustoimintamalli tarjoaa monialaista tukea ja asiantuntija-apua väkivaltaa kohdanneelle lapselle, nuorelle ja perheelle sekä mahdollistaa henkilöstön väliset konsultaatiot ja moniammatillisen työskentelyn.

Sosiaali- ja terveystoimialalla on käynnistetty lähisuhdeväkivaltaa ehkäisevä palveluketjuhanke, joka on laaja-alainen ja useita konkreettisia kehittämistoimenpiteitä ja -kokeiluja sisältävä kokonaisuus. Tavoitteena on varmistaa, että lapset, nuoret ja perheet saavat tarvitsemansa tuen saumattomasti yhteen sovitettuna.

Nuorten sosiaalityössä sekä opiskeluterveydenhuollossa nuorten turvallisuuden tukeminen ja avun hakemisen helpottaminen ovat keskeisiä kehittämiskohteita. Uusilla sähköisillä palveluilla, kuten Nuorten Chat, sekä viestinnällä pyritään tavoittamaan etenkin niitä nuoria, joilla on korkea kynnyksensä avun hakemiseen. Kesäterkkärit toimintatavoitteena nuoria matalalla kynnyksellä oppilaitosten ollessa kiinni. Tarvittaessa nuori ohjataan palveluihin kuten esimerkiksi nuorten sosiaalityöhön. Alueellisissa toimipisteissä ja jälkihuollossa toimii virka-aikainen päivystys, johon nuori voi hakeutua mahdollisissa kriisitilanteissa. Jo väkivaltaa kokeneiden nuorten aikuisten parissa työskentelyssä hyödynnetään esimerkiksi henkilökohtaista turvasuunnitelmaa, jonka tekemisessä nuorta tarvittaessa autetaan.

Helsingin kouluissa ja oppilaitoksissa on otettu lokakuussa 2019 käyttöön kiusaamisen vastainen ohjelma (KVO13). Ohjelma on työkalupakki kiusaamisen ennaltaehkäisyyn, puuttumiseen ja jälkihoitoon. Sen tarkoituksena on auttaa tunnistamaan kiusaaminen ja opettaa reagoimaan siihen oikein. Ohjelma on suunnattu lapsille, nuorille ja heidän huoltajilleen, opettajille sekä koulujen muulle henkilökunnalle.

Kiusaamisen vastaisen ohjelman toimenpiteitä ovat

1. Hyvinvoinnin mittarit. Kouluissa ja oppilaitoksissa seurataan hyvinvointia jatkuvasti muun muassa kouluterveyskyselyn ja hyvinvointiprofiilin avulla.
2. Sosiaalisia ja tunnetaitoja sekä kiusaamistilanteiden käsittelyä kehittävät ohjelmat. Jokaisella päiväkodilla, koululla ja oppilaitoksella.

- toksella on käytössä työkalupakki sosiaalisten tilanteiden ja tunteiden tunnistamista ja uusien taitojen oppimista varten.
3. Jokaisen päiväkodin, koulun ja oppilaitoksen yhteisöt, ryhmät ja luokat laativat yhdessä säännöt, jotka auttavat sekä ennaltaehkäisemään kiusaamista että puuttumaan siihen.
 4. Jatkuva ryhmäyttäminen ja sosiaalisen kiinnittymisen edistäminen. Jokainen päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa huolehtii, etteivät uudet tulokkaat putoa joukosta.
 5. Opiskeluhuollon edustajat tapaavat pienryhmissä 7. luokkien ja toisen asteen aloittavat oppilaat. Lukuvuoden alussa on opiskeluhuollon henkilöstön vetämä pienryhmäkeskustelu mielenterveydestä ja sitä vaarantavista asioista.
 6. Luodaan sähköinen palautekanava mahdollisuudeksi kertoa kiusaamisesta.
 7. Kiusaamistilanteiden selvittely kirjataan oppilas- ja oppilashallintajärjestelmään.
 8. Kouluissa valitaan kiusaamisen vastaisten toimien vastuuhenkilöt, jotka erityisesti huolehtivat kiusaamiseen puuttumiseen liittyvien toimien edistämisestä.
 9. Restoratiivisten eli ihmissuhteita korjaavien lähestymistapojen systemaattinen käyttöönotto, johon oppilas- ja opiskelijahuollon henkilöstö koulutetaan.
 10. Nimikkoaikuisen paljon kiusatuksi tulleelle. Nimitetään turvallinen aikuinen, joka auttaa ja tukee.
 11. Kiusaaminen on rikos. K-0-toiminta kaikki koulut kattavaksi. Pitkään jatkuneen koulukiusaamisen katkaisemiseen tarvitaan kaikki mahdollinen apu. Joskus ulkopuolinen taho voi tuoda puuttuvan palasen ongelmatilanteeseen.
 12. Tukioppilastoiminnan kehittäminen. Tukioppilas- ja tutoropiskelijoille järjestetään yhtenäinen koulutus, jota opiskeluhoito on tukemassa.
 13. Vertaistukitoiminta. Kaupunkiin perustetaan Mannerheimin Lastensuojeluliiton tuella vertaistukiryhmä, jossa kiusatut voivat turvallisesti jakaa kokemuksiaan. Erilaisia vertaisryhmiä järjestetään myös kouluissa ja oppilaitoksissa.

Kaupungilla on lisäksi käytössä nuorille suunnattu Minun silmin, sinun silmin -toimintamalli, jonka tavoitteena on vähentää konflikteja, jotka syntyvät erilaisuuden pelosta tai ryhmien välisistä ennakkoluuloista. Toimintamallin avulla vahvistetaan nuorten vuorovaikutus-, tunne- ja

empatiataitoja. Ohjelma antaa konkreettisia ajattelun ja toiminnan välineitä arjen tilanteiden ja konfliktien kohtaamiseen ja ratkaisemiseen väkivallattomasti.

Kaupungin nuorisopalvelut on viime vuosina tehnyt useita toimenpiteitä nuorten seksuaalisen häirinnän ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi nuorisotyössä. Kaupungin nuorisotyöntekijöille järjestettiin viime vuonna useita koulutuksia yhteistyössä Nuorten Exitin, poliisin, Väestöliiton ja Pelastakaa Lapset ry:n kanssa. Nuorisotyöntekijöiden työn tueksi julkaistiin Helsinkiin räätälöity opas "Ei seksuaaliselle kaltoinkohtelulle - Opas seksuaalisen kaltoinkohtelun ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi nuorisotyössä", jossa muun muassa autetaan ja kannustetaan ohjaajia keskustelemaan aiheesta nuorten kanssa. Lisäksi nuorisotiloilla toteutettiin teeman liittyvä julistekampanja suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Kampanjalla muistutettiin nuoria niin omien rajojen kuin toisten koskemattomuuden tärkeydestä.

Nuorisopalvelut on toiminut vuosina 2019–2020 kumppanina valtakunnallisessa nuorisoalan kehittämiskeskus Koordinaatin "Groomingin tunnistaminen ja ennaltaehkäisy nuorisotyössä" -hankkeessa. Sen kautta nuorisotyöntekijät ovat saaneet koulutusta ja monipuolista ajankohtaista materiaalia työnsä tueksi. Tänä vuonna hankkeen tiimoilta ilmestyi yhteistyössä rakennettu julkaisu "Kysy, kohtaa ja kuuntele: opas seksuaalisen houkuttelun ja seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyyn nuorisotyössä.", joka sisältää kattavan paketin nuorisotyöntekijöiden osaamisen vahvistamiseksi.

Kaupungin nuorisopalvelut koordinoi valtakunnallista digitaalisen nuorisotyön osaamiskeskusta, jonka tehtävänä on vuosina 2020–2023 muun muassa vahvistaa nuorisotyöntekijöiden osaamista ja tietoisuutta digitaalisen median mahdollisuuksista ja riskeistä sekä tukea hallinnonalojen välistä koordinaatiota nuorten somehoukuttelun ehkäisemiseksi. Aihe tulee näin olemaan esillä kaupungin nuorisotyössä myös jatkossa.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on käynnissä groomingin vastainen "Turvallisesti mediassa ja maailmalla – lapsiin ja nuoriin kohdistuvien seksuaalirikosten ehkäisy" -hanke, jota Opetushallitus tukee ja rahoittaa. Se sisältää kolme osaamisen kehittämisen kokonaisuutta perusopetuksen ja toisen asteen oppilaitosjohdolle sekä opetus- ja opiskeluhuollon henkilöstölle. Hankkeen tavoitteena on ehkäistä seksuaaliväkivaltaa ja groomingia turvallisuusjohtamisen kautta. Hanke kouluttaa lukuvuoden 2020–2021 aikana kasvatuksen ja koulutuksen ammattilaisia ehkäisemään, tunnistamaan ja kohtaamaan lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy on keskeisenä painopisteenä Helsingin kaupunkistrategiassa. Hyvinvointia tulee tukea jo ennen ongelmien ilmaantumista ja lapsuudessa ilmeneviin signaaleihin reagoida ennen vaikeiden oireiden ilmestymistä. Tällä strategiakaudella on otettu käyttöön uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) toimintamalli ja ohjauksen rakenne, joka kokoaa toimialat edistämään yhdessä väestön hyvinvointia ja terveyttä. Osana tätä kokonaisuutta toimivat muun muassa strateginen lasten ja nuorten verkosto sekä palvelujen integraatiota vahvistava verkosto. Kaupunkitasoisen lähisuhdeväkivallan ehkäisyryhmän jatkokausi on valmistelussa.

Lastensuojelulakiin perustuva lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on osa Helsingin kaupungin toimialojen yhteistä hyvinvointisuunnitelmaa, jonka avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten ja nuorten hyvinvointia. Suunnitelma on konkreettinen toimintaohjelma, jonka tavoitteena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia, tukea lasten ja nuorten terveellisiä ja turvallisia elinympäristöjä sekä vahvistaa vanhemmuutta. Se ehkäisee lasten ja nuorten syrjäytymistä, vähentää kiusaamista ja yksinäisyyden kokemuksia ja vahvistaa tietoperustaisuutta nuorten palvelujen suuntaamisessa ja kehittämisessä. Sen toimenpiteet vastaavat hyvin aloitteessa esitettyihin tavoitteisiin. Myös eriarvoisuuden ja nuorten ylisukupolvisen syrjäytymisen vähentämiseen tähtäävä kaupunkistrategian kärkihanke Mukana-ohjelma sisältää konkreettisia ja laaja-alaisia kehittämistoimenpiteitä lasten ja nuorten turvallisuuden takaamiseksi.

Hallintosäännön 30 luvun 12 §:n 2 momentin mukaan kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi ryhmäaloitteen, jonka on allekirjoittanut enemmän kuin puolet valtuustoryhmän jäsenistä, ja joka otsikoidaan ryhmäaloitteeksi.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Lisätiedot

Maria Nyfors, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi

Liitteet

1 Sinisen valtuustoryhmän ryhmäaloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

25.11.2020

Asia/10

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 09.11.2020 § 738

HEL 2020-008030 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo ryhmäaloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Maria Nyfors, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 22.09.2020 § 177

HEL 2020-008030 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon koskien Sinisten valtuustoryhmän aloitetta koulukiusaamisen, perheväkivallan ja nuoriin kohdistuvan ahdistelun estämisestä:

”Ryhmäaloitteessa esitetään laaja-alaisen toimintaohjelman toteuttamista lasten ja nuorten turvallisuuden edistämiseksi ja koulukiusaamisen, perheväkivallan ja nuoriin kohdistuvan ahdistelun ehkäisemiseksi. Kaupungissa ja sosiaali- ja terveystoimialalla on jo toteutettu toimenpiteitä aloitteessa mainittujen ilmiöiden torjumiseksi ja niihin puuttumiseksi. Näitä ovat muun muassa kouluissa ja oppilaitoksissa toteutettava kiusaamisen vastainen KVO13-ohjelma, lähisuhdeväkivaltaa ehkäisevät palveluketjut sekä lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma. Aloitteessa ehdotetun erillisen ohjelman valmistelun käynnistämiseksi ei tämän vuoksi ole tarvetta.

Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset ovat valitettavan yleisiä. Kokeuksia on selvitetty muun muassa osana THL:n kouluterveyskyselyjä. Vuonna 2019 kouluterveyskyselyssä painotettiin lasten väkivaltakokemuksia. Kyselyvastauksiin pohjautuvan selvityksen mukaan noin joka kymmenes helsinkiläislapsi tai -nuori on kokenut fyysistä väkivaltaa perheessä edeltävän vuoden aikana. Henkisen väkivallan kokemukset ovat vielä yleisempiä. Häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdiste-

lua kokevat erityisesti tytöt ja Helsingissä enemmän koko maahan verrattuna

Vuonna 2019 tehtiin 1 176 lastensuojeluilmoitusta, jonka syynä oli lapseen kohdistuva väkivalta ja 1 289 lastensuojeluilmoitusta, jonka syynä oli aikuisten välinen väkivalta. Lähisuhdeväkivaltakokemukset voivat näkyä lapsessa monenlaisena oirehdintana ja on tavallista, että lapsen eri tavoin lähisuhteissaan kokema väkivalta tulee esille myös muusta syystä käynnistyneen asiakkuuden yhteydessä. Helsingin kaupungin lastensuojelun tekemässä selvityksessä ilmeni, että alle 13-vuotiaana vaativaan laitoshoitoon sijoitetuista 73 prosentin kohdalla oli maininta epäilyistä tai todennetusta väkivallasta perheessä. Asiakirjojen perusteella tehty selvitys tukee muissa tutkimuksissa tehtyä havaintoa lähisuhdeväkivallan ylisukupolvisuudesta.

Positiivista on, että koulukiusaaminen on kouluterveyskyselyn mukaan vähentynyt peruskoulun yläluokilla ja ammatillisessa koulutuksessa Helsingissä. Yleisintä kiusaaminen on alakoulussa, jossa vajaa kahdeksan prosenttia on ollut kiusattuna vähintään kerran viikossa lukukauden aikana. Noin 64 prosenttia alakoululaisista on kertonut koulussa tapahtuneesta kiusaamisesta koulun aikuiselle ja yli 60 prosentilla kiusaaminen oli loppunut tai vähentynyt. Yläkoululaisista noin viisi prosenttia on ollut koulukiusattuna vähintään kerran viikossa lukukauden aikana. Lukiossa ja ammattioppilaitoksissa kiusaaminen on hyvin harvinaista.

Kiusaamista, ahdistelua ja lähisuhdeväkivaltaa koskevia toimenpiteitä Helsingin sosiaali- ja terveystoimialalla

Sosiaali- ja terveysministeriö on 26.11.2019 julkaissut kattavan toimenpidesuunnitelman lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä vuosille 2020–2025. Toimenpidesuunnitelman toimeenpano on aloitettu Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen koordinoimana ja Helsingin sosiaali- ja terveystoimiala huomioi toimenpidesuunnitelman suositukset laajasti kehittämistoiminnassaan.

Kaikissa perhe- ja sosiaalipalveluissa työskennellään lähisuhdeväkivaltaan liittyvien ilmiöiden kanssa. Äitiys- ja lastenneuvolatoiminnassa on kehitetty toimintamalleja ja koulutettu henkilöstöä perheväkivallan tunnistamiseen ja puheeksiottamiseen. Voimavaralomakkeella kartoitetaan mm. perhettä kuormittavia tekijöitä ja mahdollisia väkivaltakokemuksia. Myös kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa huomioidaan koko perheen hyvinvointi ja perheen sisäinen vuorovaikutus. Perheneuvola tarjoaa apua perheen vuorovaikutukseen sekä lasta tai perhettä kohdanneisiin kriiseihin. Perhekeskustoimintamalli tarjoaa monialaista tukea ja asiantuntija-apua väkivaltaa kohdanneelle lapselle,

nuorelle ja perheelle sekä mahdollistaa henkilöstön väliset konsultaatiot ja moniammatillisen työskentelyn.

Lastensuojelussa tehdyn selvityksen perusteella on sosiaali- ja terveys-toimialalla käynnistetty lähisuhdeväkivaltaa ehkäisevä palveluketjuhanke. Palveluketju on laaja-alainen, useita konkreettisia kehittämistoimenpiteitä ja -kokeiluja sisältävä kokonaisuus. Tavoitteena on varmistaa, että lapset, nuoret ja perheet saavat tarvitsemansa tuen saumattomasti yhteen sovitettuna. Palveluketjun ohjaavia ydinperiaatteita ja tavoitteita ovat systeeminen ja ylisukupolvisuutta huomioiva lähestymistapa, asiakkaille kohdennettavan ja asiointeja tukevan tiedon lisääminen muun muassa lähisuhdeväkivallan vaikutuksista, ennakoiva puheeksiotto, varhainen tunnistaminen sekä viiveetön palveluun ohjaus. Palveluketjun kehittämisellä tähdätään pitkällä aikavälillä näyttöön ja tutkimukseen perustuvan tuen ja hoidollisten interventioiden saatavuuden lisäämiseen perhekeskuksissa sekä muissa sosiaali- ja terveys-toimialan palveluissa. Kehittämishanke on sisällytetty osaksi Helsingin Tulevaisuuden Sote-keskus hankesuunnitelmaa. Valmisteilla on palveluketjun toimeenpanoa tukeva koulutuskokonaisuus. Koulutus kohdennetaan laajasti palveluketjuun osallistuvien palveluiden henkilöstölle. Koulutus taltioidaan moduuleina, jotta sitä voidaan hyödyntää suunnitelmallisesti henkilöstön perehdyttämisessä lähisuhdeväkivalta-työhön palveluketjussa määriteltyjen tavoitteiden mukaisesti.

Nuorten sosiaalityössä sekä opiskeluterveydenhuollossa nuorten turvallisuuden tukeminen ja avun hakemisen helpottaminen ovat keskeisiä kehittämiskohteita. Uusilla sähköisillä palveluilla, kuten Nuorten Chat, sekä viestinnällä pyritään tavoittamaan etenkin niitä nuoria, joilla on korkea kynnyksensä avun hakemiseen. Kesäterkkaritavoittaa oppilaitoksien ollessa kiinni nuoria matalalla kynnyksellä, eri puolilla Helsinkiä. Tarvittaessa nuori ohjataan palveluihin kuten esimerkiksi nuorten sosiaalityöhön. Alueellisissa toimipisteissä ja jälkihuollossa toimii virkaaikainen päivystys, johon nuori voi hakeutua mahdollisissa kriisitilanteissa.

Jo väkivaltaa kokeneiden nuorten aikuisten parissa työskentelyssä hyödynnetään esimerkiksi henkilökohtaista turvasuunnitelmaa, jonka tekemisessä nuorta autetaan tarvittaessa. Yhteistyötä ja kehittämistä tehdään järjestöjen, HUS (esimerkiksi Seri-keskus), kulttuurin- ja vapaa-ajan toimialan ja kasvatuksen- ja koulutuksen toimialan kanssa. Nuorten syrjäytymisen ehkäisyn 2ME-hankkeessa vuosina 2018–2020 on sekä kehitetty muun muassa ajanvarauksettomia palveluita että tehostettu nuorille kohdennettua viestintää.

Helsingin kouluissa ja oppilaitoksissa on otettu lokakuussa 2019 käyttöön kiusaamisen vastainen ohjelma (KVO13). Ohjelma sisältää työka-

lupakin kiusaamisen ennaltaehkäisyyn, tunnistamiseen, puuttumiseen ja jälkihoitoon. Kiusaamisen vastainen ohjelma koskee laajasti eri toimijoita. Se on suunnattu lapsille, nuorille ja heidän huoltajilleen, opettajille sekä koulujen muulle henkilökunnalle. Sosiaali- ja terveystoimialan koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto toteuttavat ohjelmaa koulun muiden ammattilaisten ohella. Kouluterveydenhuolto osallistuu myös Turvallisesti mediassa ja maailmalla- hankkeen lapsiin ja nuoriin kohdistuvien seksuaalirikosten tunnistamista ja ehkäisyä koskeviin koulutuksiin ja työpajoihin kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla.

Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävät verkostot ja ohjausrakenteet

Helsingin kaupunkistrategiassa keskeisenä painopisteenä on lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy. Helsingissä on tällä strategiakaudella otettu käyttöön uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) toimintamalli ja ohjausrakenne, joka kokoaa toimialat edistämään yhdessä väestön hyvinvointia ja terveyttä. Osana tätä kokonaisuutta toimivat muun muassa strateginen lasten ja nuorten verkosto sekä palvelujen integraatiota vahvistava verkosto. Kaupunkitasoisen lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmän toimikausi päättyi 30.6.2020 ja sen jatkokausi on valmistelussa. Työryhmä on monialainen ja se tekee esityksiä lähisuhdeväkivaltaa ehkäisevistä toimenpiteistä, tiedotuksesta ja koulutuksesta. Lastensuojelulakiin perustuva lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on osa Helsingin kaupungin toimialojen yhteistä hyvinvointisuunnitelmaa, jonka avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten ja nuorten hyvinvointia.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa lapsiin liittyviä asioita säätelevät terveydenhuoltolaki ja sosiaalihuoltolaki sekä erityislainsäädäntö, joilla pyritään järjestämään lapsen terveellinen ja turvallinen kasvuympäristö, huolehtimaan fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta kasvusta sekä palveluista eri ikäryhmille.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Lähisuhdeväkivallan, ahdistelun ja koulukiusaamisen ehkäisyllä on merkittäviä terveys- ja hyvinvointivaikutuksia. Väkivalta ja hoidon laiminlyönti voivat aiheuttaa lapselle ja nuorelle vakavia ruumiillisia ja henkisiä vammoja sekä syrjäytymistä sosiaalisista suhteista lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Haitallisilla lapsuuden aikaisilla kokemuksilla on yhteys sairastuvuuteen kansanterveys­sairauksiin ja ne lisäävät riskiä myös erilaisiin mielenterveyden häiriöihin, riskikäyttäytymiseen ja syrjäytymiseen sekä väkivallan kierteen ylisukupolvisuuteen. Sosiaali- ja terveystoimiala tarjoaa ja kehittää edelleen palveluita lasten ja nuorten terveellisen ja turvallisen kasvu­ympäristön vahvistamiseksi.”

Esittelijä

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

25.11.2020

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Maarit Sulavuori, perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja, puhelin: 310 62401
maarit.sulavuori(a)hel.fi

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 15.09.2020 § 210

HEL 2020-008030 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon Sinisten ryhmäaloitteesta lasten ja nuorten turvallisuuden takaamiseksi:

Kasvatuksen ja koulutuksen ensisijainen tavoite on lasten ja nuorten hyvän kasvun, kehityksen ja oppimisen edistäminen ja turvaaminen. Päiväkotii, koulu tai oppilaitos voi parhaimmillaan tarjota yhteisön, jonka lapsi tai nuori voi kokea itselleen merkitykselliseksi, ja joka auttaa jäsentämään sekä omaa kehitystä että ympäröivää maailmaa.

Opiskeluympäristöllä ja -yhteisöllä on suuri merkitys oppijan terveydelle ja hyvinvoinnille sekä mahdollisuuksille oppia omien kykyjen mukaisesti. Terveellinen ja turvallinen oppimisympäristö sekä hyvinvoiva yhteisö muodostuvat hyvistä fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalista olosuhteista. Erialaisten oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta. Sosiaalisesti turvallinen ja salliva oppimisympäristö mahdollistaa oppijoiden jatkuvan vuorovaikutustaitojen kehityksen sekä sen, että he kokevat voivansa tehdä vuorovaikutusaloitteita ja toimia osallisena ryhmässä.

Varhaiskasvatussuunnitelman, eri koulutusasteiden opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteissa sekä muissa Opetushallituksen määräyksissä on oppilaitoksen turvallisuuteen ja tarkastuksen yhteistyöhön liittyviä velvoitteita. Myös lasten ja nuorten hyvinvointiverkosto on käsitellyt ja hyväksynyt kesäkuussa 2020 työryhmän esityksen koulu- ja oppilaitosympäristön tarkastusten periaatteista Helsingin kouluissa ja oppilaitoksissa.

Kouluterveyskyselyn 2019 tulokset

Lasten ja nuorten hyvinvointia seurataan kouluterveyskyselyn ja hyvinvointiprofiilin avulla. Kouluterveyskyselyn 2019 tulosten mukaan suurin osa helsinkiläislapsista ja -nuorista on tyytyväisiä elämäänsä ja kokee terveytensä hyväksi. Lapset ja nuoret viihtyvät koulussa ja oppilaitoksissa. Tulokset nostivat esiin myös huolenaiheita. Erityisesti helsinkiläi-

set nuoret tytöt kokevat seksuaalista ehdottelua ja häirintää julkisissa tiloissa. Moni myös jättää kertomatta asiasta luotettavalle aikuiselle.

Kiusaaminen on vähentynyt peruskoulun yläluokilla ja ammatillisessa koulutuksessa verrattuna aiempiin mittauskertoihin. Yleisintä kiusaaminen on alakoulussa, jossa vajaa kahdeksan prosenttia on ollut kiusattuna vähintään kerran viikossa lukukauden aikana. Noin 64 prosenttia alakoululaisista on kertonut koulussa tapahtuneesta kiusaamisesta koulun aikuiselle. Kertomisen jälkeen noin 61 prosentilla kiusaaminen oli loppunut tai vähentynyt. Yläkoululaisista noin viisi prosenttia on ollut koulukiusattuna vähintään kerran viikossa lukukauden aikana. Lukiossa ja ammattioppilaitoksissa kiusaaminen on hyvin harvinaista.

Suurin piirtein joka kymmenes helsinkiläislapsi tai -nuori on kokenut fyysistä väkivaltaa perheessä edeltävän vuoden aikana. Henkinen väkivalta on perheissä yleisempää. Suuri osa jättää kertomatta kokemastaan henkisestä tai fyysisestä väkivallasta luotettavalle aikuiselle.

Hyvinvointi ja turvallisuus kasvatusta ja opetusta ohjaavissa suunnitelmissa

Vastuu hyvinvoinnin ja turvallisuuden toteutumisesta kuuluu kaikille päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten työntekijöille. Jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa yhteiseen toimintaan rakentavalla sekä koko yhteisön hyvinvointia edistävällä tavalla. Kasvatustyössä pyritään ennakoitavuuteen ja arjen hallintaan. Turvallinen ja ilmapiiriltään ystävällinen toimintakulttuuri tukee opettajan ja oppijan välistä sekä oppijoiden keskinäistä vuorovaikutusta ja edistää oppijan pystyvyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa. Kiusaamista, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan.

Aikuisten keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus kotien ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa tukevat oppijoiden kasvua hyvään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Yhdessä tekeminen edistää omaa taitoa työskennellä rakentavasti monenlaisten ihmisten kanssa.

Varhaiskasvatussuunnitelman, opetussuunnitelmien sekä tutkinnon perusteiden tavoitteena on laaja-alainen osaaminen, jolla tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten oppijat käyttävät tietojään ja taitojaan, vaikuttavat heidän omaksumansa arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen lisääntynyt tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työntekeä sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista.

Osaamisen kehittymiseen vaikuttavat sekä ne sisällöt, joiden parissa työskennellään sekä erityisesti se, miten työskennellään ja miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus toimii. Oppijoille annettava palaute sekä oppimisen ohjaus ja tuki vaikuttavat etenkin asenteisiin, motivaatioon ja tahtoon toimia. Laaja-alaisten osaamiskokonaisuuksien yhteisenä tavoitteena on oppijoiden ikäkauden huomioon ottaen tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestävän elämäntavan edellyttämää osaamista. Erityisen tärkeää on rohkaista oppijoita tunnistamaan oma erityislaatunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain tavoitteena on edistää oppijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä huolehtia yhteisön hyvinvoinnista sekä oppimisympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhuolto on osa yhteisön toimintakulttuuria, ja sen toiminta vahvistaa Helsingin kaupungin koulujen arvoja: osallisuus ja toimijuus, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, hyvinvointi, kestävä elämäntapa sekä tieto ja eettisyys.

Yhteisöllinen opiskeluhoitotyö kuuluu kaikille koulun ja oppilaitoksen toimijoille. Jokaisen oppijan kanssa työskentelevän sekä opiskeluhoitopalveluista vastaavan työntekijän on tehtävissään edistettävä oppijoiden ja koko yhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä huoltajien kanssa. Yhteisöllistä opiskeluhoiltoa toteutetaan esiopetus-, koulu- tai oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman mukaisesti. Yhteisöllisen työn suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa esiopetuksen alueellinen sekä koulu- tai oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä, jossa asioita käsitellään yleisellä ja yhteisöllisellä tasolla. Ryhmistä, luokista, oppimisympäristöstä ja yhteisöistä keskustellaan esimerkiksi ilmapiirin, työrauhan, kiusaamisen, hyvinvoinnin, terveyden tai osallisuuden näkökulmista.

Yksilökohtaiseen opiskeluhoiltoon sisältyvät koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. Siihen kuuluu myös monialainen asiantuntijaryhmä, joka kootaan tapauskohtaisesti oppilaan tueksi. Yksilökohtainen opiskeluhoito perustuu aina vapaaehtoisuuteen ja sen toteuttaminen edellyttää suostumusta.

Kiusaamisen vastainen ohjelma KVO13

Kiusaamisen vastainen ohjelma on 13-kohtainen ohjelma, johon on kerätty keinoja kiusaamista vastaan. Se on työkalupakki kiusaamisen ennaltaehkäisyyn, puuttumiseen ja jälkihoitoon. Sen tarkoituksena on auttaa tunnistamaan kiusaaminen ja opettaa reagoimaan siihen oikein. Tavoite on tehdä kiusaamisen vastaisesta ohjelmasta koko kaupungin

yhteinen asia. Toimenpiteisiin kuuluu sosiaalisia ja tunnetaitoja sekä kiusaamistilanteiden käsittelyä kehittävien ohjelmien systemaattinen käyttö jokaisessa päiväkodissa, koulussa ja oppilaitoksessa. Opiskelu- huollon ammattilaiset ovat näiden edistämässä keskeisessä asemassa.

Kiusaamisen vastaisen ohjelman toimenpiteitä ovat

1. Hyvinvoinnin mittarit. Kouluissa ja oppilaitoksissa seurataan hyvinvointia jatkuvasti muun muassa kouluterveyskyselyn ja hyvinvointiprofiilin avulla.
2. Sosiaalisia ja tunnetaitoja sekä kiusaamistilanteiden käsittelyä kehittävät ohjelmat. Jokaisella päiväkodilla, koululla ja oppilaitoksella on käytössä työkalupakki sosiaalisten tilanteiden ja tunteiden tunnistamista sekä uusien taitojen oppimista varten.
3. Ryhmien, luokkien ja yhteisöjen yhdessä sovitut säännöt. Jokaisen päiväkodin, koulun ja oppilaitoksen yhteisöt, ryhmät ja luokat laativat yhdessä säännöt, jotka auttavat sekä ennaltaehkäisemään kiusaamista että puuttumaan siihen.
4. Jatkuva ryhmäyttäminen ja sosiaalisen kiinnittymisen edistäminen. Jokainen päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa huolehtii, etteivät uudet tulokkaat putoa joukosta.
5. Opiskeluhuollon edustajat tapaavat pienryhmissä 7. luokkien ja toisen asteen aloittavat oppilaat. Lukuvuoden alussa on opiskeluhuollon henkilöstön vetämä pienryhmäkeskustelu mielenterveydestä ja sitä vaarantavista asioista, kuten kiusaamisesta.
6. Sähköiset palautekanavat. Luodaan sähköinen palautekanava lisämahdollisuudeksi kertoa kiusaamisesta, koska kiusaaminen voi tapahtua myös piilossa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa.
7. Kiusaamisen selvittämisen kirjaaminen. Kiusaamistilanteiden selvittely kirjataan oppilas- ja oppilashallintajärjestelmään.
8. Kiusaamisen vastaisten toimien vastuuhenkilöt. Kouluissa valitaan vastuuhenkilöt, jotka erityisesti huolehtivat kiusaamiseen puuttumiseen liittyvien toimien edistämisestä.
9. Restoratiivisten lähestymistapojen käyttö. Restoratiivisten eli ihmisuhteita korjaavien menetelmien systemaattinen käyttöönotto, johon oppilas- ja opiskelijahuollon henkilöstö koulutetaan.
10. Nimikkoaikuisen paljon kiusatuksi tulleelle. Nimitetään turvallinen aikuinen, joka auttaa ja tukee.
11. Kiusaaminen on rikos. K-0 toiminta kaikki koulut kattavaksi. Pitkään jatkuneen koulukiusaamisen katkaisemiseen tarvitaan kaikki mahdollinen apu. Joskus ulkopuolinen taho voi tuoda puuttuvan palasen ongelmatilanteeseen.
12. Tukioppilastoiminnan kehittäminen. Tukioppilas- ja tutor-opiskelijoille järjestetään yhtenäinen koulutus, jota opiskeluhoito on osaltaan tukemassa.

13. Vertaistukitoiminta. Helsinkiin perustetaan Mannerheimin Lastensuojeluliiton tuella vertaistukiryhmä, jossa kiusatut voivat turvallisesti jakaa kokemuksiaan. Erilaisia vertaisryhmiä järjestetään myös kouluissa ja oppilaitoksissa.

Muut turvallisuutta ja hyvinvointia edistävät toimenpiteet

Minun silmin, Sinun silmin on Helsingin kaupungin toimintamalli, jonka tavoitteena on torjua mustavalkoista maailmankuvaa, josta erilaiset ääriajattelua ja näköalattomuutta suosivat ajattelutavat kumpuavat sekä vähentää konflikteja, jotka syntyvät esimerkiksi erilaisuuden pelosta tai ryhmien välisestä ennakkoluuloista. Toimintamallin avulla vahvistetaan nuorten vuorovaikutus-, tunne- ja empatiataitoja. Ohjelma antaa konkreettisia ajattelun ja toiminnan välineitä arjen tilanteiden ja konfliktien kohtaamiseen ja ratkaisemiseen väkivallattomasti. Lisäksi se tukee demokratiakasvatusta, neuvottelutaitojen kehitystä sekä lisää valmiuksia yhteiseen päätöksentekoon. Minun Silmin, Sinun Silmin -ohjelma tukee ja vahvistaa myös yksilön ja yhteisöjen hyvinvointia antamalla valmiuksia omien arvojen ja mielipiteiden esille tuomiseen tehokkaalla ja muita huomioivalla tavalla. Ohjelma on syrjäytymisen ehkäisyä ja ennaltaehkäisevää turvallisuustyötä ja se on toimenpiteenä muun muassa eriarvoisuuden vähentämisen ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn kaupunkistrategiahankkeessa, Mukana-ohjelmassa sekä kiusaamisen vastaisessa KVO-13 ohjelmassa.

Opetushallituksen rahoittama ja tukema hanke Turvallisesti mediassa ja maailmalla – lapsiin ja nuoriin kohdistuvien seksuaalirikosten ehkäisy (ml.grooming) sisältää kolme osaamisen kehittämisen kokonaisuutta perusopetuksen ja toisen asteen oppilaitosjohdolle, opetushenkilöstölle ja opiskeluhuollon henkilöstölle. Hankkeen tavoitteena on lisätä ehkäistä seksuaaliväkivaltaa ja groomingia turvallisuusjohtamisen kautta. Hanke kouluttaa lukuvuoden 2020-2021 aikana kasvatuksen ja koulutuksen ammattilaisia ehkäisemään, tunnistamaan ja kohtaamaan lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa.

Yhteenveto

Helsingin kaupungin hyvinvointisuunnitelma 2019-2021 kokoaa ja ohjaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kaupungin eri toimialojen yhteistyössä toteuttamaa yksilöön, perheeseen, yhteisöihin, väestöön ja näiden elinympäristöihin kohdistuvaa toimintaa. Helsingin kaupunkistrategian 2017–2021 yksi keskeinen painopiste on nuorten syrjäytymiskiirteen katkaiseminen ja eriarvoisuuden vähentäminen. Hyvinvointia tulee tukea jo ennen ongelmien ilmaantumista, ja lapsuudessa ilmeneviin signaaleihin reagoida ennen vaikeiden oireiden ilmestymistä

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä henkilöstön osaamisen vahvistamista turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämisen taidoissa ja riskitilanteiden tunnistamisessa, jotta jokaisen turvallinen perusarki toteutuu. Turvallisuussuunnittelussa huomioidaan sosiaali- ja terveystieteiden julkaisema Väkipollaton lapsuus –toimenpidesuunnitelma.

Lautakunta toteaa, että erityisesti kiusaamisen vastainen ohjelma KVO13 sisältää toimenpiteitä, joita aloitteessa esitetään. Kiusaamisen vastaista ohjelmaa toteutetaan yhteistyössä muiden tahojen kuten Aseman lapset, Mannerheimin lastensuojeluliitto, Helsingin seurakuntayhtymä ja Helsingin poliisin ennalta estävän toiminnan kanssa.

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan näkemyksen mukaan turvallisuuden edistämiseksi ja kiusaamisen ehkäisemiseksi tehdään Helsingissä jo laajamittaisesti työtä eikä näin ollen kannata uusien ohjelmien käynnistämistä.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Heidi Roponen, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 310 71927
heidi.roponen(a)hel.fi

Vesa Nevalainen, oppilashuollon päällikkö, puhelin: 310 86214
vesa.nevalainen(a)hel.fi

Niclas Rönnholm, chef för den grundläggande utbildningen, puhelin: 310 86219
niclas.ronnholm(a)hel.fi

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 08.09.2020 § 139

HEL 2020-008030 T 00 00 03

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi asiasta seuraavan lausunnon:

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toteaa, että aloitteessa tunnistetut toimenpidetarpeet ovat erityisen tärkeitä ja ajankohtaisia, joihin Helsingin kaupungilla on parhaillaan meneillään useita laajoja kehittämissuunnitelmia ja hankkeita. Tästä syystä kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta ei näe uudelle erilliselle lasten ja nuorten turvallisuuden edistämisen ohjelmalle tarvetta tällä hetkellä.

Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytymisen ehkäisy ovat Helsingin strategisia päämääriä, jotka näkyvät Helsingin hyvinvointisuunnitelman 2019–2021 painopisteenä. Painopisteen sisältö muodostaa kaupungin lakisääteisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman (lastensuojelulaki 12 §), jonka avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään kaupunkiyh-

teisesti lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia edistävää työtä. Suunnitelma on konkreettinen toimintaohjelma, jonka tavoitteena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia, tukea lasten ja nuorten terveellisiä ja turvallisia elinympäristöjä sekä vahvistaa vanhemmuutta, ehkäistä lasten ja nuorten syrjäytymistä, ehkäistä ylisukupolvista ja alueellista syrjäytymistä, vähentää kiusaamista ja yksinäisyyden kokemuksia sekä vahvistaa tietoperustaisuutta nuorten palvelujen suuntaamisessa ja kehittämisesä. (hel.fi)

”Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan on valittu sellaisia keskeisiä tavoitteita ja toimenpiteitä, jotka olemassa olevan tiedon perusteella on arvioitu kaikkein vaikuttavimmiksi ja tärkeimmiksi. Useat toimenpiteet toteutetaan kaupunkitasoisesti, eli johdetaan usean toimialan yhteistyönä. Yksittäisten verkostojen ja työryhmien toiminnasta on muodostettu toimintakokonaisuus, jossa huomioidaan lasten, nuorten ja lapsiperheiden tarpeita, elämäntilanteita ja hyvinvoinnin kasvattamista sekä henkilöstön moniammatillisen osaamisen lisäämistä.” (hel.fi)

Helsingissä on parhaillaan menossa lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden laaja-alainen kehittämistyö, jossa myös kulttuurin ja vapaa-ajan palveluiden nuorisopalvelukokonaisuus on tiiviisti mukana. Kehittämistyössä on muodostettu useita toimenpide-ehdotuksia aloitteessa-kin mainittuihin asioihin, joiden konkreettista työstöä ja toimeenpanoa tehdään parhaillaan. Perheväkivallan ehkäisyn ja hoidon osalta sosiaali- ja terveystalveluissa on myös menossa mittava kehittämistyö.

Kaupunkistrategian kärkihanke Mukana-ohjelma (eriarvoisuuden vähentämisen ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyn kaupunkistrategiahanke vuosille 2017-2021) sisältää myös konkreettisia ja laaja-alaisia kehittämistoimenpiteitä aloitteessa mainittuihin haasteisiin. Mukana-ohjelmalla tavoitellaan systeemistä muutosta, jonka myötä lasten ja nuorten syrjäytyminen, ylisukupolvisen syrjäytymisen periytyminen ja alueellinen eriytyminen vähenevät Helsingissä.

Kiusaamisen estämiseksi ja siihen puuttumiseksi on kaupungilla parhaillaan käynnissä KV013 - kiusaamisen vastainen ohjelma. KVO13 on 13-kohtainen ohjelma, johon on kerätty keinoja kiusaamista vastaan. Se on työkalupakki kiusaamisen ennaltaehkäisyyn, puuttumiseen ja jälkihoitoon. Sen tarkoituksena on auttaa tunnistamaan kiusaaminen ja opettaa reagoimaan siihen oikein. Tavoite on tehdä kiusaamisen vastaisesta ohjelmasta koko kaupungin yhteinen asia.

Nuoriin kohdistuvan ahdistelun ja seksuaaliväkivallan estäminen

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisopalvelut on viime vuosina tehnyt useita toimenpiteitä nuorten seksuaalisen häirinnän ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi nuorisotyössä. Vuonna 2019 Helsingin

kaupungin nuorisotyöntekijöille järjestettiin teemasta useita koulutuksia yhteistyössä Nuorten Exitin, poliisin, Väestöliiton sekä Pelastakaa Lapset ry:n kanssa. Nuorisotyöntekijöiden työn tueksi julkaistiin Helsinkiin räätälöity opas ”EI seksuaaliselle kaltoinkohtelulle - Opas seksuaalisen kaltoinkohtelun ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi nuorisotyössä”, jossa muun muassa autetaan ja kannustetaan ohjaajia keskustelemaan aiheesta nuorten kanssa. Lisäksi nuorisotiloilla toteutettiin teeman liittyvä julistekampanja suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Kampanjalla muistutettiin nuoria niin omien rajojen kuin toisten koskemattomuuden tärkeydestä.

Nuorisopalvelut on toiminut vuosina 2019–2020 kumppanina valtakunnallisessa nuorisoalan kehittämiskeskus Koordinaatin Groomingin tunnustaminen ja ennaltaehkäisy nuorisotyössä –hankkeessa. Hankkeen kautta nuorisotyöntekijät ovat myös saaneet koulutusta ja monipuolista ajankohtaista materiaalia työnsä tueksi. Koulutusta ja materiaaleja on saatavilla avoimena verkosta Koordinaatin verkkosivuilta. Vuonna 2020 hankkeen tiimoilta ilmestyi yhteistyössä rakennettu julkaisu: ”Kysy, koh-
taa ja kuuntele: opas seksuaalisen houkuttelun ja seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyyn nuorisotyössä.”, joka sisältää kattavan paketin nuorisotyöntekijöiden osaamisen vahvistamiseksi.

Helsingin kaupungin nuorisopalvelut koordinoi valtakunnallista digitaalisen nuorisotyön osaamiskeskusta, jonka tehtävänä on vuosina 2020-23 muun muassa vahvistaa nuorisotyöntekijöiden osaamista ja tietoisuutta digitaalisen median mahdollisuuksista ja riskeistä sekä tukea hallinnonalojen välistä koordinaatiota nuorten somehoukuttelun ehkäisemiseksi. Aihe tulee näin olemaan esillä Helsingin kaupungin nuorisotyössä myös jatkossa.

Nuorisopalvelut on ollut yhteistyössä myös Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan groomingin vastaisessa ”Turvallisesti mediassa ja maailmalla – lapsiin ja nuoriin kohdistuvien seksuaalirikosten ehkäisy (ml. grooming)”- hankkeessa, jonka tiimoilta on tulossa saataville virtuaalivalmennusta nuorten parissa työskenteleville kaupungin työntekijöille.

Verkkomaailmassa tapahtuvan kiusaamisen ja häirinnän estämiseen paneudutaan myös Helsingin kaupungin nuorisopalveluiden koordinoimassa valtakunnallista Non-toxic –syrjimätön pelikulttuuri -hankkeessa (2017-2021). Non-toxic -hankkeessa nuorten pelikulttuuria ja pelitoimintaa kehitetään kaikille avoimeksi ja turvalliseksi, vihapuheesta ja häirinnästä vapaaksi harrastukseksi.

Nuoret ovat itse nostaneet kiusaamiseen puuttumisen ja häirinnän estämisen viime vuosina esiin yläkoululaisille suunnatussa Helsingin osal-

listavan budjetoinnin mallissa – RuutiBudjetissa. Vuoden 2018 Ruuti-budjetissa nuorten koulukiusaamiseen puuttuminen oli yksi toivotuimista toimenpide-ehdotuksista. Nuorten ideoinnin pohjalta syntyi nuorten oma #sydän- niminen kampanja kiusaamisen vähentämiseksi, jolle myönnettiin rahoitus vuodelle 2019. Kampanjan avulla nuoret halusivat kertoa, että tarvitsemme parempia menetelmiä kiusaamisen vähentämiseksi, sekä vaikuttaa asenteisiin ja taitoihin siten, että nuoret ja aikuiset, erityisesti koulun henkilökunta, pystyvät ehkäisemään kiusaamista ja syrjintää. Lisäksi nuoret halusivat herättää keskustelua aiheesta, koota ajankohtaista tietoa ratkaisuisista ja madaltaa kynnystä hakea apua, sekä näin vähentää kiusaamista. Kampanjaan kuului ”Maailman onnellisin maa” -lyhytelokuvan tekeminen sekä tapahtumia Malmitalolla ja kouluissa. Lisätietoja: <http://munstadi.fi/sydan/>

Nuorten Omat Rajat ja Turvallisuus -kampanja on syksyllä 2020 toteutettava nuorten aloitteesta lähtenyt Ruuti-toimenpide, jolle myönnettiin rahoitus vuoden 2019 RuutiBudjetista. Kampanjan tavoitteena on antaa nuorille tietoa ja turvataitoja nuorten kokeman häirinnän sekä väkivallan ehkäisyyn. Tämän lisäksi kampanjalla halutaan vahvistaa nuorten sosiaalisia taitoja sekä antaa heille voimavaroja ja selviytymiskeinoja puolustaa itseään sekä pitää huolta omista rajoistaan. Idea kampanjasta on alun perin lähtöisin kahdelta Laajasalolta nuorelta, joiden kokemusten mukaan seksuaalisesta häirinnästä ei puhuta tarpeeksi. Lisätietoja: <http://nuortenymparistotila.munstadi.fi/nuorten-turvataitokampanja/>

Lasten ja nuorten turvallisuuteen tulee kiinnittää huomiota kaikessa kaupungin toiminnassa. Nuorisotyön yhtenä tehtävänä on yhdessä nuorten kanssa tehdä kestävämpää, turvallisempaa ja toimivampaa Helsinkiä. Nuorisopalveluissa kohdennetaan voimavaroja heikommissa olevien nuorten tueksi ja työtä tehdään siellä, missä sitä eniten tarvitaan. Enemmän tukea tarvitseville nuorille tarjotaan yksilöllistä tukea, monipuolista kunkin nuoren tilannetta tukevaa toimintaa sekä tarvittaessa ohjausta sopivan avun piiriin. Viime vuosina nuorisopalveluissa on lisätty resursseja etsivään ja jalkautuvaan nuorisotyöhön, jotka osaltaan ehkäisevät syrjäytymistä ja lisäävät turvallisuutta Helsingissä. Jalkautuva nuorisotyö jalkautuu päivittäin puistoihin, kauppakeskuksiin, rautatieasemalle sekä muihin nuorten suosimiin ajanviettopaikkoihin ja on näin läsnä nuorten keskuudessa ja heidän tukenaan. Jalkautuva nuorisotyö havainnoi nuorten liikehdintää ja ajankohtaisia ilmiöitä yhteistyössä poliisin ja muiden toimijoiden kanssa.

Esittelijä

nuorisoasiainjohtaja
Mikko Vatka

Lisätiedot

Tiina Nurmi, suunnittelija, puhelin: 310 89121

25.11.2020

Asia/10

tiina.nurmi(a)hel.fi

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566